

Гандзюк Віталій. Концепт «універсального журналіста» в системі вищої освіти України як відповідь на запити сучасного медіаринку. *Українська журналістська освіта: історія, сучасність, перспективи розвитку*: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю / упоряд. Ю. Бондар, А. Волобуєва, І. Євдокименко, Н. Желіховська, Н. Сидоренко. Київ, 2026. С. 18 – 20.

КОНЦЕПТ «УНІВЕРСАЛЬНОГО ЖУРНАЛІСТА» В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ЗАПИТИ СУЧАСНОГО МЕДІАРИНКУ

Віталій Гандзюк,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
декан факультету філології й журналістики імені Михайла
Стельмаха, Вінницький державний педагогічний університету
імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, Україна,
v.o.handziuk@gmail.com

Анотація. У статті досліджено концепт «універсального журналіста» як сучасної моделі професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти України. Проаналізовано вимоги сучасного медіаринку до журналістів, здатних працювати з різними форматами контенту, цифровими платформами та мультимедійними технологіями. Обґрунтовано необхідність удосконалення освітніх програм шляхом розвитку міждисциплінарних компетентностей, практикоорієнтованого навчання та формування навичок роботи в конвергентному медіасередовищі.

Ключові слова: універсальний журналіст, журналістська освіта, заклади вищої освіти, медіаринок, професійні компетентності, мультимедійна журналістика, конвергентні медіа, цифрові технології, практична підготовка.

Сучасна трансформація глобального інформаційного простору під впливом процесів медіаконвергенції та диджиталізації зумовлює докорінну зміну парадигми професійної підготовки майбутніх медійників. Актуальність дослідження концепту «універсального журналіста» продиктована об'єктивною необхідністю адаптації системи вищої освіти України до динамічних запитів медіаринку, де традиційний розподіл праці за функціональними обов'язками поступається місцем мультимедійній багатозадачності. У сучасних умовах професійна ідентичність журналіста визначається не лише здатністю до створення якісного текстового контенту, а й володінням повним спектром крос-медійних компетенцій, що охоплюють технічні, аналітичні та управлінські аспекти редакційного циклу.

В основі концепту універсализації лежить здатність фахівця працювати в конвергентному середовищі, де межі між пресою, радіомовленням та телебаченням нівелюються на базі цифрових платформ. Запити сучасного медіаринку формують запит на фахівця, який одночасно виступає автором, редактором, оператором, монтажником та SMM-менеджером. Це вимагає від закладів вищої освіти впровадження інтегрованих навчальних моделей, спрямованих на розвиток мобільної журналістики, опанування інструментарію візуалізації даних та навичок просування контенту в соціальних мережах [2]. Водночас системний аналіз освітніх реалій свідчить про наявність певного ризику «технологічного детермінізму», коли надмірна концентрація на технічних навичках може призводити до зниження інтелектуального рівня журналістського твору та розмивання етичних стандартів професії.

Ефективна реалізація концепту «універсального журналіста» в освітньому процесі вбачається у впровадженні моделі T-shaped професіонала. Така модель передбачає поєднання широкого набору крос-платформових навичок із поглибленою спеціалізацією в конкретній тематичній ніші, що дозволяє зберегти експертний рівень журналістики в умовах інформаційного перенасичення [4].

Реалізація концепту універсализації в межах освітньо-професійної програми «Журналістика» (2025 р.) у ВДПУ ім. М. Коцюбинського забезпечується через інтегровану структуру обов'язкових освітніх компонентів, що корелюють із моделлю багатофункціонального медійника. Універсальний характер підготовки ґрунтується на синергії теоретичного базису та інструментальних компетенцій, що охоплюють усі сегменти сучасного конвергентного медіапростору [3].

Зокрема, крос-платформова мобільність майбутнього фахівця формується завдяки системному вивченню циклу професійних дисциплін, серед яких «Радіожурналістика», «Телевізійна журналістика» та «Основи видавничої справи і редагування». Такий підхід дозволяє студенту опанувати

специфіку створення контенту для різних каналів комунікації, забезпечуючи взаємозамінність ролей у межах однієї редакції. Технологічний складник універсалізації посилюється компонентом «Комп'ютерно орієнтовані технології в професійній діяльності фахівця», що виступає інструментальним фундаментом для роботи з мультимедійними форматами та цифровими платформами.

Важливим вектором універсальної підготовки у ВДПУ є посилений філологічний блок («Українська мова в медіа», «Практична стилістика», «Літературний стиль»), який у поєднанні з етико-правовими регуляторами («Журналістська етика», «Медіаправо», «Медіабезпека») гарантує збереження високої якості та нормативності медіапродукту незалежно від форми його подачі. Особливої значущості набуває наскрізна практична підготовка, представлена системою навчальних та виробничих практик у друкованих, мережевих та аудіовізуальних медіа. Це дозволяє майбутньому спеціалісту апробувати набуті універсальні навички у реальному виробничому циклі від кореспондентської діяльності до редакторського супроводу складних медіапроектів. Отже, структура ОПП 2025 року демонструє відмову від вузькопрофільної спеціалізації на користь формування адаптивного медіапрофесіонала, здатного до комплексної реалізації інформаційних завдань. Проте ефективність такої теоретичної моделі підготовки безпосередньо залежить від її релевантності конкретному практичному середовищу, що в межах діяльності ВДПУ ім. М. Коцюбинського виражається через чітку регіональну орієнтованість програми [1].

Регіональна спрямованість освітньо-професійної програми «Журналістика» у ВДПУ ім. М. Коцюбинського зумовлена специфікою та потребами медіаринку Вінниччини, який характеризується високою щільністю локальних інформаційних ресурсів та активним розвитком цифрових медіаплатформ. Підготовка фахівців орієнтована на забезпечення кадрового потенціалу для широкого спектру регіональних медіасуб'єктів: від

потужних медіахолдингів (наприклад, RIA Media, «20 хвилин») та філій суспільного мовлення («Суспільне Вінниця») до численних онлайн-видань (Vinnitsa.info, «Вежа», «Вінниця.ок») та муніципальних телерадіокомпаній.

Попит регіонального медіаринку Вінниччини сьогодні зосереджений на універсальних спеціалістах, здатних оперативно працювати в умовах невеликих конвергентних редакцій. Обмеженість штатних ресурсів локальних медіа диктує запит на «журналіста-універсала», який володіє навичками крос-медійного сторітелінгу: спроможний самостійно виїхати на місце події в межах територіальних громад області, провести зйомку, здійснити стрім-трансляцію та адаптувати отриманий матеріал для стрічки новин і соціальних мереж.

Особливого значення в контексті Вінницького регіону набуває підготовка медійників для пресслужб органів місцевого самоврядування, об'єднаних територіальних громад (ОТГ) та громадських організацій. Такі структури потребують фахівців із компетенціями ком'юніті-менеджменту та зв'язків із громадськістю, що також передбачено архітектурою ОПП. Відтак, регіональний аспект програми реалізується через залучення стейкхолдерів – провідних вінницьких журналістів та редакторів до освітнього процесу, а також через вибір баз практик, що дозволяють студентам інтегруватися у професійне середовище регіону вже під час навчання. Це забезпечує високу релевантність кваліфікації випускників актуальним запитам локальних роботодавців, перетворюючи університет на ключовий центр формування інформаційного порядку денного Вінниччини.

Модернізація журналістської освіти в Україні має ґрунтуватися на синергії універсалізму та профілізації. Підготовка «універсального журналіста» є стратегічною відповіддю на виклики сучасності, проте вона потребує постійної кореляції освітніх програм із технологічними змінами та професійними стандартами, що забезпечить конкурентоспроможність випускників у транскордонному медіасередовищі. Концепт «універсального журналіста», імплементований в освітньо-професійну програму

«Журналістика» у ВДПУ ім. М. Коцюбинського, є адекватною та своєчасною відповіддю на трансформаційні процеси в медіагалузі. Синергія фундаментальної гуманітарної бази та прикладних інструментальних навичок дозволяє формувати фахівця нового типу, адаптивного, технологічно грамотного та соціально відповідального. Досвід Вінницького регіону демонструє, що саме мультимедійна універсальність стає ключовою умовою успішного працевлаштування та професійної мобільності випускника. Уніфікація підготовки в межах ОПП 2025 року забезпечує здатність майбутніх медійників не лише відповідати актуальним запитам регіональних редакцій та пресслужб, а й самостійно генерувати інноваційні медіапроекти. Отже, гармонійне поєднання універсалізму із глибоким розумінням регіонального контексту виступає фундаментом модернізації журналістської освіти, що дозволяє зберегти високі стандарти професії в епоху тотальної цифровізації.

Список використаних джерел

1. Гандзюк В. Використання можливостей мережі Інтернет у системі професійної підготовки журналістів. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems* 30 (2012): 322-325.
2. Гоян, В.; Гоян О. Універсальний телерадіожурналіст: від універсалізації до спеціалізації. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, 2018, 1. С. 43-50.
3. Освітньо-професійна програма «Журналістика» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 061 Журналістика (галузь знань 06 Журналістика) : рік набору 2025. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2025. 20 с.
4. Хоменко Т. Теорія vs практики чи теорія і практика у журналістській освіті: питання відкриті. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2017. Випуск 42. С. 87–94.

